

E.P. Berger

PR No. 29-89

**BEDRIJFSUITKOMSTEN IN DE NEDERLANDSE
PARTICULIERE BOSBOUW OVER 1989**

Februari 1991

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Structuuronderzoek**

REFERAAT

BEDRIJFSUITKOMSTEN IN DE NEDERLANDSE PARTICULIERE BOSBOUW OVER 1989

Berger, E.P.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1991

Periodieke Rapportage 29-89

ISSN 0921-4275

45 p., 27 tab., 5 fig.

Overzicht van kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaten van het particuliere bosbezit, op basis van een representatief informatie-net van 91 particuliere bosbedrijven met meer dan 50 ha bos en een vergelijking van de jaarlijkse resultaten sinds 1975.

In 1989 waren de kosten gelijk aan de opbrengsten, hetgeen een bedrijfsresultaat van gemiddeld nul gulden per hectare opleverde.

Ongeveer een derde van de bedrijven met ruim de helft van de totale oppervlakte bos behaalde een positief bedrijfsresultaat.

Verder wordt ingegaan op de kosten van uitgevoerde werkzaamheden, de houtoogst en de houtprijzen.

Bosbouw/Particuliere bosbezittingen/Bedrijfsuitkomsten/Houtoogst/Houtprijzen/Bosonderhoud/Bosverjonging

---

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
WOORD VOORAF	5
1. DOEL EN OPZET	7
1.1 Doel	7
1.2 Steekproef	7
1.3 Gevolgde werkwijze	9
2. SAMENVATTEND OVERZICHT VAN DE ONTWIKKELING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	12
2.1 Bedrijfsresultaat per hectare	12
2.2 Bedrijfskosten per hectare	14
2.3 Bedrijfsopbrengsten per hectare	17
2.4 Sectortotalen	19
2.5 Kosten en opbrengsten per bewerkte hectare	20
3. TOELICHTING OP IN DE TABELLEN GEBRUIKTE BEGRIPPEN	22
3.1 Algemeen	22
3.2 Toelichting kosten-, opbrengstesoorten en bedrijfsresultaat (tabellen 4.1 en 4.2)	22
3.2.1 Kosten	22
3.2.2 Opbrengsten	25
3.2.3 Bedrijfsresultaat	26
3.3 Toelichting kostenplaatsen (tabel 4.3)	27
4. TABELLEN	30
4.1 Bedrijfsresultaten	30
4.1 Bedrijfsresultaten per hectare in nominale gulden, 1981 t/m 1989	30
4.2 Bedrijfsresultaten per hectare (in nominale gulden) naar omvang van het bosareaal en regio over 1989	32
4.3 Bedrijfsresultaten per hectare (in nominale gulden) naar kostenplaatsen, 1989 in verge- lijking met het gemiddelde over de jaren 1986 t/m 1988	34
4.4 Bedrijfsresultaat per f 100,- kosten (in nominale gulden) en percentage winstgevende bedrijven met hun aandeel in de totale opper- vlakte over de jaren 1975 t/m 1989	35
4.5 Bedrijfsresultaten per hectare (in nominale gulden) naar omvang van het bosareaal en regio over de jaren 1975 t/m 1989	35
4.2 Opbrengsten	36
4.6 Bedrijven naar hoogte van de ontvangen subsidies en bijdragen per hectare, 1984- 1989 (in %)	36

INHOUD (vervolg)

	Blz.
4.7 Bedrijven naar de waarde van de houtopbrengst per hectare, 1984-1989 (in %)	36
4.8 Opbrengstprijzen van op stam en geveld verkocht hout (in nominale guldens per m ³) naar omvang van het bosareaal en regio in 1989	37
4.9 Opbrengstprijzen van op stam verkocht hout (in nominale guldens per m ³) naar omvang van het bosareaal en regio over de periode 1977 t/m 1989	38
4.10 Gemiddelde houtoogst per hectare (in m ³) naar omvang van het bosareaal over de periode 1977 t/m 1989	38
4.11 Bedrijven naar het aantal m ³ geoogst hout per hectare over de periode 1986 t/m 1989 (in %)	39
4.12 Totale houtoogst en totale houtoogst per hectare uit dunning en eindkap over de periode 1978 t/m 1989 (in m ³)	39
4.3 Kosten en opbrengsten per bewerkte hectare	40
4.13 Directe kosten en subsidies per bewerkte hectare (in nominale guldens) naar kostenplaatsen, 1989 in vergelijking met het gemiddelde over de periode 1984 t/m 1988	40
4.14 Bedrijven naar de hoogte van de inplantkosten per hectare over de periode 1984 t/m 1989 (in %)	40
4.15 Bedrijven naar de hoogte van de bosverzorgingskosten per hectare in 1989 (in %)	40
4.16 Oogstkosten en opbrengsten van verkocht dunningshout per bewerkte hectare en per m ³ over de periode 1985 t/m 1989 (in nominale guldens)	41
4.17 Oogstkosten en opbrengsten van verkocht hout uit eindkap per bewerkte hectare en per m ³ over de periode 1985 t/m 1989 (in nominale guldens)	41
4.4 Geaggregeerde resultaten	42
4.18 Bedrijfsresultaten van de particuliere bosbouwsector (sectortotaal) over de periode 1976 t/m 1989 (in nominale guldens)	42
Bijlage De particuliere bosbouwsector in cijfers over de periode 1987 t/m 1989	44

Woord vooraf

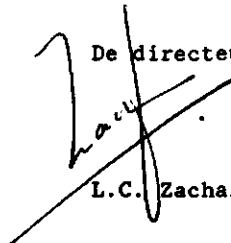
Dit rapport over de bedrijfsuitkomsten in de Nederlandse particuliere bosbouw is het vijftiende van een aaneengesloten reeks. Hierin zijn de cijfers opgenomen van 91 Nederlandse particuliere bosbedrijven groter dan 50 hectare, die gezamenlijk een representatief informatienet vormen.

In deze publikatie wordt een overzicht gegeven van kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in 1989, tegen de achtergrond van de ontwikkeling in de voorgaande jaren. Evenals het geval was bij de publikaties over 1988 en 1987 is de verslaggeving in dit rapport beperkt gebleven tot een kort commentaar op de belangrijkste cijfers. In een later te verschijnen afzonderlijke publikatie zal dieper op de achtergronden van de ontwikkeling van de bedrijfsuitkomsten over een reeks van jaren worden ingegaan.

Om inzicht te krijgen in de bedrijfsuitkomsten van de gehele particuliere bosbouwsector is over 1989 hetzelfde bedrijfsuitkomstenonderzoek verricht bij particuliere bedrijven met een bosoppervlakte tussen 5 en 50 hectare. De bedrijfsresultaten betrekking hebbende op deze groep kleine particuliere bosbedrijven zullen echter pas worden gepubliceerd nadat de betrouwbaarheid ervan in voldoende mate is gebleken.

Een woord van dank aan de eigenaren en beheerders van de bosbezittingen voor het ter beschikking stellen van hun bedrijfsgegevens en aan het Instituut voor Bosbouw en Groenbeheer "De Dorschkamp" voor verleende faciliteiten is hier zeker op zijn plaats.

Den Haag, februari 1991

De directeur,

L.C. Zachariasse

1. Doel en opzet

1.1 Doel

De jaarlijkse publikatie van de bedrijfsuitkomsten in de Nederlandse particuliere bosbouw heeft tot doel informatie te verschaffen over kosten en opbrengsten en relevante technische gegevens van particuliere bedrijven met meer dan 50 ha bos. Dit gebeurt ten behoeve van het beleid van de overheid, het georganiseerde bedrijfsleven (Bosschap) en de eigenaren en beheerders van particuliere bosbedrijven.

De verzamelde gegevens worden tevens gebruikt voor verder onderzoek naar de achtergronden van de bedrijfsresultaten en de ontwikkeling per kosten- en opbrengstesoort. De resultaten van dergelijke studies worden afzonderlijk gepubliceerd.

1.2 Steekproef

De gegevens in dit rapport zijn gebaseerd op een steekproef van 91 bedrijven (36%) uit een totaal van 250 particuliere bedrijven met meer dan 50 ha bos. Van de 43.000 ha bos die laatstgenoemde bedrijven exploiteerden behoorde 25.000 ha (58%) tot de steekproefbedrijven. Een overzicht van de totale eigendomssituatie van het Nederlandse bos is gegeven in tabel 1.1.

De steekproef is dubbel gestratificeerd. Hiervoor is een verdeling gemaakt naar de volgende criteria (tussen haakjes aantal bedrijven in de steekproef met oppervlakte bos en steekproefdichtheid):

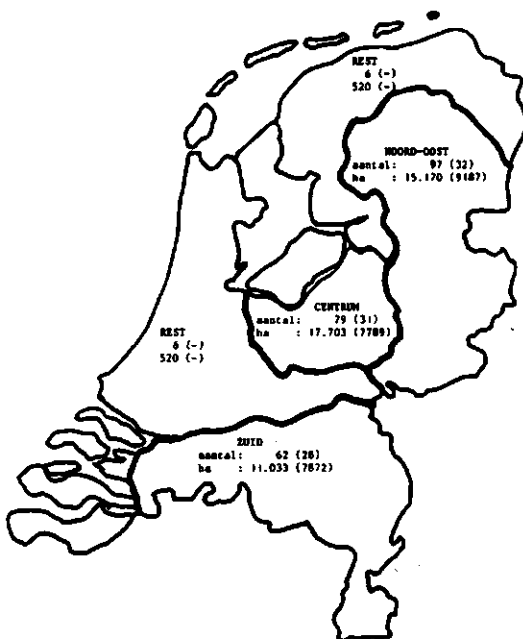
- grootteklassen:
  1. 50-100 ha (24 bedrijven, 1808 ha bos, 21%);
  2. 100-250 ha (34 bedrijven, 5121 ha, 51%);
  3. 250 ha en meer (33 bedrijven, 17919 ha, 71%).
- regio's:
  1. Noordoost: gedeelte van Nederland ten oosten en ten noorden van de IJssel, met uitzondering van de noordelijke klei- en laagveengebieden (32 bedrijven, 9187 ha, 61%);
  2. Centrum: Veluwe, Utrechtse Heuvelrug en Gooi (31 bedrijven, 7789 ha, 44%);
  3. Zuid: Noord-Brabant en Limburg met uitzondering van het rivierengebied (28 bedrijven, 7872 ha, 71%).

Figuur 1.1 geeft een illustratie van deze regionale indeling. Bovendien is in deze figuur het totaal aantal particuliere bosbezittingen groter dan 50 ha met de daarbij in beheer zijnde oppervlakten bos per regio vermeld. De zeer heterogene regio "Rest van Nederland" wordt bij regionale vergelijkingen in het rapport buiten beschouwing gelaten.

Tabel 1.1 Verdeling van het Nederlandse bosbezit (circa 250.000 hectare) *) naar categorieën van boscigenaren (in %)

Categorie eigenaren	Medio 1975 a)	Ultimo 1981 b)	Ultimo 1989 b)
Staatsbosbeheer + CRM-objecten	23,9	28,7	31,2
Ander Rijksbezit (Financ., Defensie, Kroon)	8,6	10,6	9,2
Provincie, Waterschap, etc.	1,2	1,5	3,0
Gemeenten	19,5	17,8	19,2
Totaal publiekrechtelijk bosbezit	53,2	58,0	62,6
Organisaties voor natuurbehoud	9,1	11,3	12,1
Stichtingen, sanatoria, kerken etc.	2,0	2,9)	25,3
Particulier bosbezit	35,7	27,8)	37,4
Totaal privaatrechtelijk bosbezit	46,8	42,0	37,4
Totaal	100,0	100,0	100,0

*) Exclusief bosbezittingen kleiner dan 5 hectare; a) Bron: Bos-schap; b) Bron: Bosschap en jaarverslagen Staatsbosbeheer.

Figuur 1.1 Gecombineerde regionale bosgebieden *) met daarin het totale aantal particuliere bosbezittingen (groter dan 50 hectare) alsmede het totale bijbehorende bosareaal

*) Indeling bosgebieden volgens de 3e Nederlandse Bosstatistiek van het CBS.

De oorspronkelijke groep steekproefbedrijven is in 1975 samengesteld en wordt sindsdien zoveel mogelijk in stand gehouden, mits er geen mutaties plaatsvinden in de eigendomsstructuur. Dit vanwege het lange produktieproces in de bosbouw. Bij verkoop van het bosbezit aan een andere eigendoms categorie wordt dit bedrijf vervangen door een ander bedrijf dat ongeveer even groot is en tot dezelfde regio behoort.

Van de 91 bedrijven in het boekhoudinformatienet moesten er 23 gedurende de veertien jaar van onderzoek worden vervangen. Het resterende deel (68 bedrijven of 75%) heeft dus de gehele periode onafgebroken aan dit onderzoek deelgenomen.

1.3 Gevolgde werkwijze

De bedrijven uit de steekproef werden in de loop van 1990 bezocht. Tijdens deze bedrijfsbezoeken werden de benodigde financiële en technische gegevens over 1989 verzameld. Vervolgens werden de financiële gegevens verwerkt om een uniforme exploitatierkening per bedrijf op te stellen. Deze exploitatierkening is samengesteld uit 32 kosten- en 20 opbrengstesoorten met als resultaat het bedrijfsresultaat. Tevens is op grond van aanvullende technische gegevens een exploitatierkening naar kostencategorieën of kostenplaatsen gemaakt. Het verband tussen beide exploitatiereningen (op basis van kostensoorten en van kostenplaatsen) is beknopt schematisch weergegeven in figuur 1.2. Vervolgens werden deze individuele exploitatiereningen met behulp van een wegingsfactor per bedrijf (op basis van de steekproefdichtheid; zie paragraaf 1.2) samengevoegd tot een gemiddelde exploitatierkening per hectare van het Nederlandse particuliere bos groter dan 50 ha, zowel in totaal als per grootteklasse en per regio.

Diverse "niet-betaalde-prestaties" worden terwille van een betere vergelijkbaarheid van de resultaten normatief berekend, dus afwijkend van de bedragen die hiervoor (soms) in de administraties van de betreffende bedrijven werden aangetroffen (zie hoofdstuk 3). Rente over het in grond en houtopstand geïnvesteerd vermogen is niet berekend. Hiervoor zijn verschillende redenen aan te voeren:

- het werkelijk in het onderzochte bos geïnvesteerde bedrag is niet te achterhalen, noch te taxeren. Overigens zou het hanteren van dergelijke historische bedragen ook niet juist zijn;
- het taxeren van de huidige waarde op basis van de verkeerswaarde van bosgrond en van de houtopstand is in de praktijk vrijwel onmogelijk.

Om een betere verdeling in de tijd te krijgen zijn in een aantal tabellen de nominale guldens omgerekend naar reële bedragen. Tabel 1.2 geeft een overzicht van de koopkrachtontwikkeling sinds 1978.

Kostenplaatsen / Kostensoorten	Infrastructuur		Verjonging	Bosonderhoud				Hout-oogst		Algemene kosten							
	Wegen en paden	Waterlopen	Hekken, rasters	Implanten	Inboeten	Jeugdverzorging	Onrend. dunning	Snoeien, opkronen	Prunusbestrijding	Aanwijzen toek. bomen	Dunning	Eindkap	Beheer + leiding	Blessen en meten	Toezicht	Beheersplan	Overige beheerskosten
Kosten:																	
Arbeidskosten	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x						
Werk door derden	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x						
Werktuigkosten	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x						
Grond- en hulpstoffen	x	x	x	x	x												
Bosbedrijfsgebouwen																	x
Grond en houtopstand																	
Beheer, leiding en toezicht													x	x	x	x	x
Overige bedrijfskosten													x				
Opbrengsten:																	
Houtopbrengsten											x	x					
Subsidies en bijdragen:																	
(her)bebossing					x	x											
onr.werkz.heden (75%-reg.)	x	x	x				x	x	x	x							
werkgelegenheidsregeling	x	x	x				x	x	x		x						
Beschikking Bosbijdragen																	
Jachthuren													x		x		

Figuur 1.2 Verdeling van kostensoorten over kostenplaatsen

Tabel 1.2 Ontwikkeling van de koopkracht van de gulden over de periode 1975 t/m 1989 (1989 = 100)

Jaar	Index
1975	164
1976	151
1977	141
1978	134
1979	128
1980	120
1981	113
1982	108
1983	106
1984	104
1985	102
1986	102
1987	103
1988	102
1989	100

Bron: LEI/CBS, Landbouwcijfers 1991, tabel 15e.

2. Samenvattend overzicht van de ontwikkeling van de bedrijfsuitkomsten

2.1 Bedrijfsresultaat per hectare

Na een (voor het eerst) positief gemiddeld bedrijfsresultaat per hectare in 1986 was er sinds 1987 weer sprake van een (groeiend) bedrijfstekort. In het boekjaar 1989 waren de kosten echter gelijk aan de opbrengsten, hetgeen een bedrijfsresultaat van nul gulden per hectare opleverde. Ten opzichte van 1988 betekent dit een verbetering van gemiddeld f 50,- per hectare.

In 1988 overtroffen de kosten de opbrengsten nog met 13%. Vergeleken met de gemiddelde cijfers over de drie voorgaande jaren zijn de totale exploitatiekosten met 13% gedaald tegenover een daling van 9% voor de opbrengsten. Aan de kostenkant daalden voornamelijk de totale arbeidskosten alsmede de kosten van werk door derden. Bij de opbrengsten stegen de houtopbrengsten, waar- tegenover weer een daling stond van de overheidsbijdragen. Op- brengsten en kosten van diverse werkgelegenheidsregelingen werden in 1989 niet meer waargenomen (tabel 2.1).

Tabel 2.1 Gemiddeld bedrijfsresultaat per hectare opgaand bos over 1989 in vergelijking met het gemiddelde over de periode 1986-1988 (in nominale gulden) *)

Kosten	gem. '86	1989	Opbrengsten	gem. '86	1989
	t/m '88			t/m '88	
Arbeidskosten	110	86	Houtopbr.: op stam	100	90
Werk door derden	70	52	geveld	73	100
Werktuigkosten	33	34		---	---
Grond- en hulpstoffen	26	22	totaal	173	190
Grond en houtopstand	34	35			
Beheer, leiding en en toezicht	138	140	Subsidies en bijdragen	172	128
Overige bedrijfs- kosten	8	9	Jachthuur	25	28
	---	---	Ov. opbrengsten	34	32
Totaal kosten	419	378	Totaal opbrengsten	404	378
Werkgelegenheids- regelingen	14	0	Werkgelegenheids- regelingen	12	0
	---	---	Bedrijfsresul- taat (neg.)	17	0
Totaal	433	378	Totaal	433	378

*) Exclusief bosbezittingen kleiner dan 50 hectare.

Tabel 2.2 toont dat ongeveer een derde deel van de bedrijven met ruim de helft van de totale oppervlakte bos, in 1989 een positief resultaat boekte. Uit deze tabel valt verder af te leiden dat ruim de helft van de bedrijven een bedrijfsresultaat behaalde binnen het traject van 100 gulden per hectare negatief tot 100 gulden per hectare positief. Dit verschijnsel is niet nieuw: reeds een geruim aantal jaren valt ongeveer de helft van de steekproefbedrijven binnen dit traject.

Tabel 2.2 Bosbedrijven ingedeeld naar de mate waarin een positief respectievelijk negatief bedrijfsresultaat werd behaald, 1989 in vergelijking met het gemiddelde over de periode 1986 t/m 1988 (in %) *)

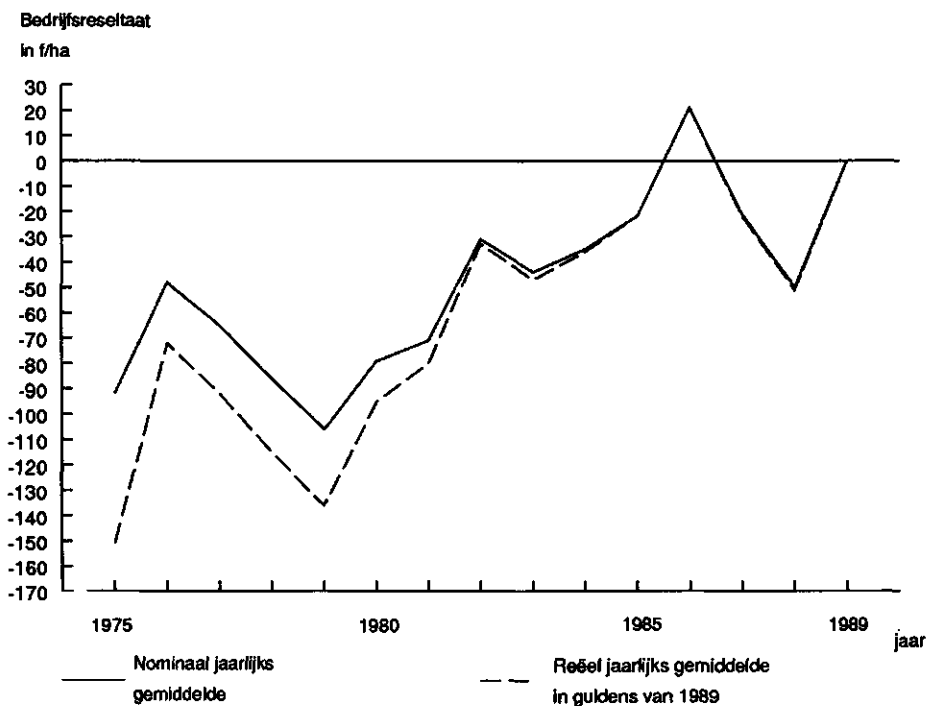
Bedrijfsresultaat in gld. per ha	Gemiddeld 1986 t/m 1988 aantal in %	1989 aantal in %
Positief		
201 en meer	12	11
101 - 200	12	9
0 - 100	21	16
Negatief		
0 - 100	24	39
101 - 200	12	9
201 - 400	14	14
401 en meer	5	2
Totaal positief		
	45	36
negatief		
	55	64
Totaal		
	100	100

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare bos.

Gesommeerd over alle particuliere bosbedrijven met meer dan 50 hectare bos bleek er in 1989 een tekort van ongeveer 20.000 gulden bij een kostentotaal van bijna 17 miljoen gulden.

Van de 68 bedrijven die de gehele periode vanaf 1975 aan het onderzoek hebben meegewerkt haalden er twee (3%) ieder jaar een positief resultaat en tien (15%) ieder jaar een negatief resultaat. Dat laatste kan samenhangen met het feit dat een bedrijf nog in een investeringsfase verkeert. In totaal zat 34% van de groep permanent deelnemende bedrijven wat bedrijfsresultaat betreft vaker boven dan onder de nullijn.

Ondanks een aantal schommelingen was er sinds het midden van de jaren zeventig tot 1986 sprake van een geleidelijk voortgaande verbetering van de bedrijfsresultaten. Daarna deed er zich een

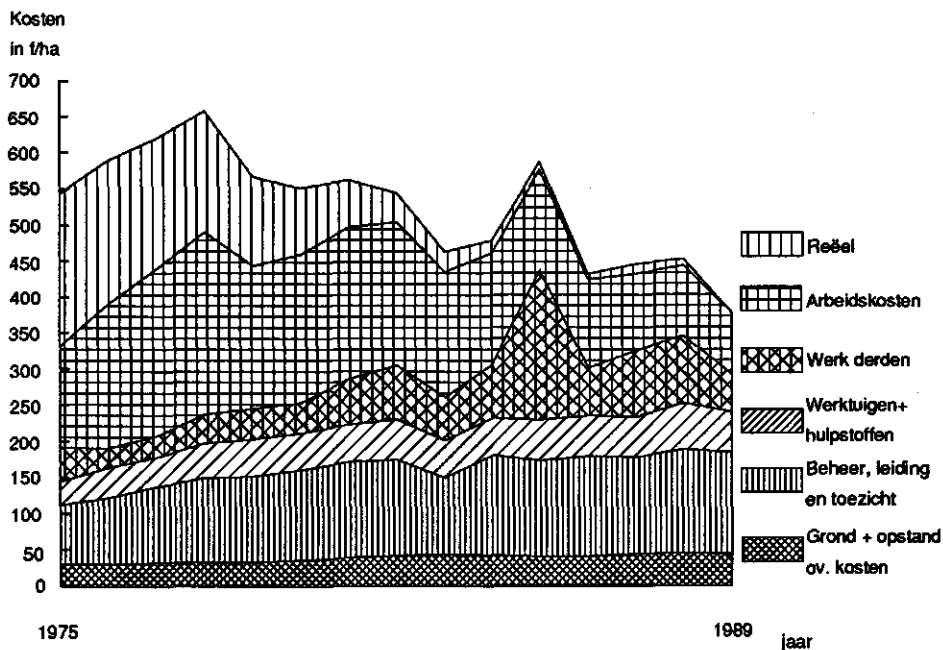

Figuur 2.1 Ontwikkeling van het gemiddelde bedrijfsresultaat per hectare in de periode 1975 t/m 1989 (in nominale en reële guldens)

niet onaanzienlijke terugval voor, gevolgd door een herstel in 1989. Deze ontwikkeling is zowel nominaal als reëel - dat wil zeggen gecorrigeerd met behulp van de koopkrachtontwikkeling van de gulden - weergegeven in figuur 2.1.

2.2 Bedrijfskosten per hectare

De totale kosten per hectare lagen in 1989 met 378 gulden ongeveer 15% lager dan het voorgaande jaar. Ruim de helft bestaat uit bewerkingskosten en bijna 40% uit beheerskosten. Om een betere vergelijking in de tijd te krijgen zijn, met behulp van de in tabel 1.2 weergegeven indexcijfers, in een aantal tabellen en figuren de nominale guldens omgerekend naar reële. Met uitzondering van het jaar 1985 blijken de totale reële kosten per hectare (figuur 2.2) trendmatig te dalen.

Figuur 2.2 Ontwikkeling van de gemiddelde bedrijfskosten per hectare naar kostensoorten in de periode 1975 t/m 1989 (in nominale en reële guldens)

De kosten voor bedrijfsgebouwen, grond, houtopstand, enz. stijgen in de loop der tijd nominaal nauwelijks; dit is echter een relatief kleine kostenpost. Hetzelfde geldt voor de werktuigkosten, inclusief grond- en hulpstoffen.

Uit tabel 2.3 blijkt dat vanaf 1980 de totale arbeidskosten in de particuliere bosbouwsector sterk zijn gedaald. Aangezien de loonkosten inclusief sociale lasten per uur in de bosbouw in dezelfde periode aanzienlijk stegen, kan worden afgeleid dat het arbeidsvolume in 1989 ten opzichte van 1980 met circa twee derde deel is afgenomen. Het volume van de aan loonwerkers uitbestede werkzaamheden in 1989 is ongeveer gelijk aan dat van 1980. Ten opzichte van 1988 valt er echter een aanzienlijke teruggang te constateren.

Van alle kosten zijn de arbeidskosten het meest aan fluctuaties onderhevig. De schommelingen worden veroorzaakt door een aantal - meestal tijdelijke - subsidiemaatregelen van de Overheid zoals de werkgelegenheidsverruimende maatregelen, alsmede door

een aantal subsidies die geheel of gedeeltelijk gekoppeld zijn aan uitgevoerde werkzaamheden (herbebossing, onrendabele werkzaamheden). De hoogte van een deel van de kosten is dus direct afhankelijk van de in dat jaar aanwezige subsidiemogelijkheden, van de mate waarin men daarvan gebruik maakt en van de weersomstandigheden.

Tabel 2.3 Prijs- en volume-ontwikkeling van de belangrijkste kostensoorten per hectare (1980 = 100) *)

Kostensoorten	1980	1984	1989
1. Arbeidskosten per ha			
a. Arbeidskosten in nominale gulden	100	75	42
b. CAO-loon bosbouw	100	127	128
c. Arbeidsvolume (a/b x 100)	100	59	33
2. Werk door derden per ha			
a. Werk door derden in nominale gulden	100	176	124
b. Loonwerktarieven land/tuinbouw	100	116	123
c. Volume werk door derden (a/b x 100)	100	152	101
3. Beheer, leiding en toezicht per ha			
a. Beheerskosten in nominale gulden	100	110	113
b. Rentemeesterstarieven	100	113	117
c. Volume beheerswerk (a/b x 100)	100	97	97

*) Exclusief bosbedrijven kleiner dan 50 hectare.

Een en ander blijkt heel duidelijk uit tabel 2.4, waar de kostenstructuur op een andere manier is gezien dan naar kostensoorten. In deze tabel zijn de kosten toegerekend naar catego-

Tabel 2.4 Ontwikkeling van de bedrijfskosten per hectare naar kostenplaatsen tussen 1986 en 1989 (in nominale gulden) a)

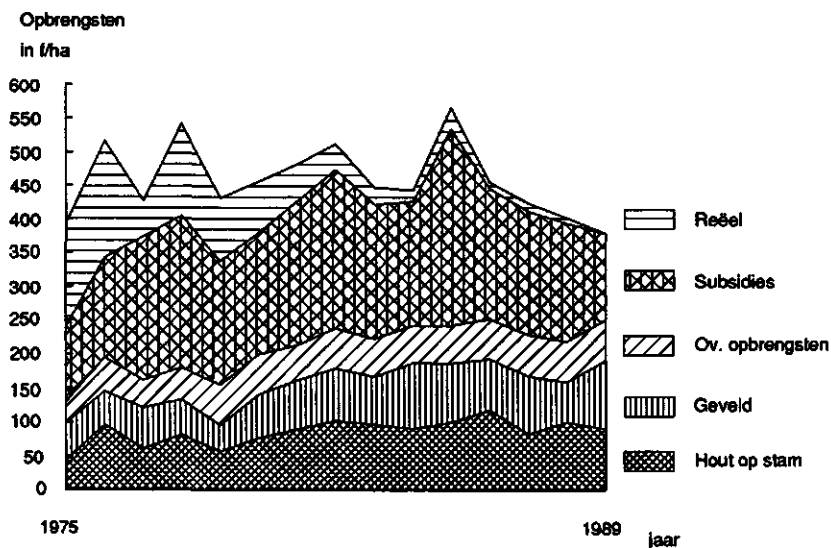
	1986	1987 b)	1988 b)	1989
Algemene kosten	186	188	195	191
Verjonging	61	56	114	71
Bosonderhoud	58	58	42	35
Infrastructuur	43	33	35	27
Houtoogst	76	62	50	54
Totale exploitatiekosten	424	397	436	378

a) Exclusief bosbedrijven kleiner dan 50 hectare; b) Exclusief Terugploegregeling in 1987/88).

rieën van werkzaamheden, in de bosbouw ook wel "kostenplaatsen" genoemd. Het blijkt dat in 1989 ongeveer 50% van de totale exploitatiekosten bestaan uit algemene kosten, waarvan bijna de helft kosten van beheer en leiding alsmede ongeveer een kwart kosten van toezicht zijn. De rest wordt bepaald door de kosten van de uitgevoerde werkzaamheden: circa 15% voor bosverzorging (inclusief infrastructuur), circa 15% voor de houtoogst en circa 20% voor bosverjonging. Vooral de uitgaven aan bosverzorging zijn, door het grotendeels wegvallen van subsidiemogelijkheden, ten opzichte van 1987 fors gedaald.

2.3 Bedrijfsopbrengsten per hectare

De opbrengsten per hectare bedroegen in 1989 gemiddeld 378 gulden en waren daarmee 15 gulden (4%) lager dan in 1988.

Figuur 2.3 Ontwikkeling van de bedrijfsopbrengsten per hectare (naar opbrengstesoorten) over de jaren 1975 t/m 1989 (in nominale en reële gulden)

De ontwikkeling van de bedrijfsopbrengsten per hectare vanaf 1975 is weergegeven in figuur 2.3. In nominale gulden gemeten vertonen de bedrijfsopbrengsten tot 1985 een stijgende lijn, doch in reële gulden zijn ze in 1989 teruggevallen tot het niveau van 1975.

Van de opbrengsten in 1989 had 50% op de houtoogst betrekking en 34% op overheidsbijdragen. Over de veertien voorgaande jaren lag het aandeel van de houtoogst in de opbrengsten gemiddeld iets lager (38%) en dat van de subsidies iets hoger (49%).

De totale houtopbrengst bedroeg in 1989 gemiddeld 190 gulden per hectare. Ten opzichte van 1988 is dit 20% meer. Vooral de opbrengst van geveld hout, zowel uit dunning als eindkap, is gestegen (met gemiddeld f 41,- per hectare). Daartegenover stond een daling van 10% van de opbrengsten van op stam verkocht hout.

De opbrengst uit de oogst van geveld hout bedroeg gemiddeld over de afgelopen veertien jaar f 67,- per hectare. In 1989 was dit f 33,- per hectare (49%) hoger. De opbrengst van op stam verkocht hout was in 1989 f 90,- per hectare; 6% meer dan gemiddeld in de periode daarvoor.

Het volume van de houtoogst in 1989 was met 3,3 m³ hout per hectare op één jaar na het hoogst van de afgelopen twaalf jaar. Het gemiddelde over de afgelopen twaalf jaar bedroeg 3,0 m³ per hectare. De totale houtoogst was in 1989 bijna 80.000 m³ groot en zodoende circa 10% hoger dan het gemiddelde over de voorgaande twaalf jaren. In 1989 kwam de houtoogst voor 63% uit dunning en voor 37% uit eindkap. In het voorgaande decennium bedroeg dit gemiddeld 66% respectievelijk 34%.

De gemiddelde prijs voor eindkap- en dunningshout te zamen was in 1988 f 77,80 per m³ voor geveld verkocht hout en f 45,30 per m³ voor op stam verkocht hout (tabel 2.5). In vergelijking met 1988 betekent dit een stijging van 15% voor geveld verkocht hout en een daling van 3% voor op stam verkocht hout. Over de afgelopen dertien jaar zijn de nominale prijzen maar weinig gestegen en reële waarden zelfs gedaald.

Tabel 2.5 Opbrengstprijzen van in 1989 verkocht hout per m³ (in gulden) *)

	Loofhout	Naaldhout	Totaal
Geveld	91,80	67,80	77,80
Op stam	55,00	43,00	45,30

*) Exclusief bosbedrijven kleiner dan 50 hectare.

Uit tabel 2.6 blijkt dat in 1989 ruim de helft van het Nederlandse houtaanbod in kubieke meters bestaat uit op stam verkocht naaldhout, waarvoor doorgaans de laagste prijs wordt ontvangen.

Tabel 2.6 Verdeling van het aantal kubieke meters verkocht hout naar soort en verkoopwijze in 1989 (in %) *)

	Loofhout	Naaldhout	Totaal
Geveld	12	17	29
Op stam	14	57	71
Totaal	26	74	100

*) Exclusief bosbedrijven kleiner dan 50 hectare.

Regionaal (tabel 4.9) valt op dat de houtprijzen, in het bijzonder van het op stam verkochte hout, gedurende reeds een aantal jaren in het zuiden lager zijn dan in de rest van Nederland. De laatste jaren bewegen deze prijzen wel naar elkaar toe. Verder ontvingen gedurende de gehele periode (tabel 4.9) de kleinste bedrijven (50-100 ha) de laagste prijzen.

De overheid kwam in het verslagjaar de bosbouw met twee soorten bijdragen tegemoet. In de eerste plaats werd onder bepaalde voorwaarden (openstelling en dergelijke) een algemene vaste bijdrage gegeven. Daarnaast werden subsidies verstrekt die het uitvoeren van structuurverbeterende werkzaamheden in het bos stimuleren. In het bijzonder van belang was de (her)bebossingssubsidie, terwijl de zogenaamde 75%-regeling voor het uitvoeren van onrendabele werkzaamheden praktisch niet meer van toepassing was omdat met ingang van 1988 deze vorm van Overheidsbijdrage op een voor de particuliere bosbouw ongunstige wijze is herzien.

Van het totale subsidiebedrag in 1989 is 68% afkomstig uit de vaste vergoeding van de Beschikking Bosbijdragen, 27% uit de (her)bebossingssubsidie (f 35,-/ha) en bijna 5% uit overige bijdragen en subsidies. Ondanks een afname van gemiddeld f 34,- (49%) per hectare ten opzichte van het vorige jaar lag het niveau toch nog 6% boven het gemiddelde van de afgelopen tien jaar.

2.4 Sectortotalen

De sommatie van de bedrijfsuitkomsten over alle tot de particuliere bosbouwsector behorende bedrijven (exclusief bosbezittingen kleiner dan 50 hectare zijn dit circa 220 bedrijven met circa 43.000 hectare) is vermeld in tabel 2.7. Gezamenlijk hebben de particuliere boseigenaren in 1989 circa 20.000 gulden meer kosten gemaakt dan dat daar opbrengsten tegenover stonden.

Tabel 2.7 *Bedrijfsresultaat van de particuliere bosbouwsector *) over 1989 (guldens)*

Kosten		Opbrengsten	
Arbeidskosten	3.790.000	Houtopbr.: op stam	3.930.000
Werk door derden	2.260.000	geveld	4.390.000
Werktuigkosten	1.480.000		-----
Grond- en hulpstoffen	950.000	totaal	8.320.000
Grond en houtopstand	1.540.000	Subsidies en	
Beheer, leiding en toezicht	6.150.000	bijdragen	5.610.000
Ov. bedrijfskosten	420.000	Overige bedrijfsopbrengsten	2.640.000
	-----		-----
Tot. bedrijfskosten	16.590.000	Tot. bedrijfsopbr.	16.570.000
		Bedrijfsresult. (neg)	20.000

Totaal	16.590.000	Totaal	16.590.000
			-----

*) Exclusief bosbezittingen kleiner dan 50 hectare.

2.5 Kosten en opbrengsten per bewerkte hectare

Naast de gemiddelde kosten per hectare berekend over de totale bosoppervlakte, is ook een aantal kosten per bewerkte hectare berekend. Dit geeft inzicht in de kosten van werkzaamheden die bosbedrijven doorgaans niet elk jaar in dezelfde omvang uitvoeren, zoals bosverjonging en houtoogst.

De kosten van (her)bebossing bedroegen in 1989 gemiddeld ruim 6900 gulden per ingeplante hectare, dat is ongeveer gelijk aan het gemiddelde over de vijf voorgaande jaren. Daar stond in verband met de herplantplicht een subsidie van ruim 4800 gulden tegenover. Tussen de bedrijven die in 1989 herplantkosten maakten werden grote verschillen in de hoogte van deze kosten geconstateerd; op circa een vierde deel van de bedrijven lagen ze beneden 5000 gulden en op ruim 40% van de bedrijven boven 7500 gulden per hectare.

De houtoogst leverde in 1989 per zelf gevelde hectare dunning, na aftrek van de oogstkosten, een positief saldo op van f 520,-. Bij verkoop van dunningshout op stam leverde de oogst circa f 530,- per hectare meer op dan bij zelfvelling. Dit terwijl uit een zelf gevelde dunning gemiddeld ongeveer eenzelfde aantal kubieke meters hout per hectare beschikbaar kwam als bij verkoop op stam. Bij eindkap leverde op stam verkocht hout 7800 gulden per hectare respectievelijk 54 gulden per m³ op. Van een zelf gevelde hectare oogstte men in 1989 aanzienlijk meer hout dan bij verkoop op stam: 185 respectievelijk 144 m³. De totale houtoogst was in 1989 zowel bij de dunningen als bij de eindkap

hoger dan het gemiddelde over de afgelopen elf jaar. Ook in kubieke meters per hectare gemeten werd er in 1989 zowel uit dunningen als bij eindkap meer geoogst dan gemiddeld in de (11-jarige) periode daarvoor: 23 m³ ten opzichte van 21 kubieke meter per hectare respectievelijk 149 ten opzichte van 132 kubieke meter per hectare.

3. Toelichting op in de tabellen gebruikte begrippen

3.1 Algemeen

De cijfers in de rubriek bedrijfsresultaten (tabellen 4.1 t/m 4.5) geven steeds gewogen gemiddelden weer van alle betrokken bedrijven. De gegevens over houtprijzen en houtopbrengsten (tabellen 4.8 t/m 4.12) in de rubriek opbrengsten zijn berekend door de totale opbrengst van de (ongewogen) steekproefbedrijven te delen door het bij de houtoogst op die bedrijven betrokken aantal hectaren of kubieke meters. De kosten en opbrengsten per bewerkte oppervlakte (tabellen 4.13 t/m 4.17) zijn berekend als (ongewogen) gemiddelden voor alleen die hectaren waarop de betreffende werkzaamheden zijn uitgevoerd.

3.2 Toelichting kosten-, opbrengstensoorten en bedrijfsresultaat (tabellen 4.1 en 4.2)

Eventuele verschillen in de staande houtvoorraad zijn niet in de exploitatierekening verwerkt. Afgezien van de principiële vraag of deze verschillen in de exploitatierekening thuishoren, stuit men direct op het probleem van een hiervoor noodzakelijke betrouwbare inventarisatie van het gehele bosbezit alsmede op een juiste waardering daarvan.

3.2.1 Kosten

Arbeidskosten

Loon eigen personeel:

de ten behoeve van werkzaamheden in het bos betaalde loonkosten vermeerderd met sociale lasten en eventuele andere kosten als reiskosten, kledinggeld etc.

Loon WV-regeling:

werkgelegenheidsverruimende maatregel die de per 1 januari 1979 vervallen E-regeling vervangt. In tegenstelling tot de E-regeling is het gebruik hiervan slechts mogelijk voor non-profit (niet met het doel winst te maken) organisaties, die rechtspersoonlijkheid bezitten. Per ultimo 1985 is ook deze regeling vervallen.

Berekende lonen:

op normatieve wijze berekende loonkosten voor niet-betaalde bosarbeid. Deze kan zijn verricht door de eigenaar of diens familieleden, ANWB-landgoedkampeerders, scholieren, padvin-

ders, door de overheid gratis ter beschikking gestelde arbeidskrachten als WSW-ers, etc. Hiervoor is in 1989 een bedrag van f 9,- per uur berekend, te weten het voor 1989 geldende gemiddelde uurloon van een bosarbeider volgens de C.A.O.-bosbouw (inclusief de wettelijk verplichte sociale lasten) ad f 32,-, vermenigvuldigd met een reductiefactor voor geringere vakbekwaamheid en produktiviteit.

Werk door derden:

door loonwerkers verrichte werkzaamheden, zowel betaald als niet-betaald. De niet-betaalde werkzaamheden staan vermeld onder "werkzaamheden om niet". Het zijn transacties waarbij met gesloten beurs wordt gewerkt. De in dit verband berekende uitvoeringskosten worden als opbrengst tegengeboekt. Niet vermeld in deze post zijn de oogstkosten voor op stam verkocht hout, zowel uit dunning als eindkap. De kosten daarvan zullen in een lagere prijs per verkochte kubieke meter hout tot uiting worden gebracht.

Onder werk door derden vallen ook de kosten van arbeid in het kader van de diverse werkgelegenheidsregelingen. In 1985 betrof dit diverse werkgelegenheidsprojecten van de zogenaamde "35-miljoenregeling", terwijl in 1987 de "terugploegregeling" in werking was. Dit is een werkgelegenheidsmaatregel, waarbij werkloze arbeiders ervaring op kunnen doen en daarbij hun uitkering voor de werkgever zelf "terugverdienen". De betreffende overheidsbijdrage is opgenomen onder de post "subsidies en bijdragen".

Werktuigkosten:

kosten voor boswerktuigen en -machines. Hieronder vallen reparatiekosten, brandstofkosten, belastingen en verzekeringen alsmede de berekende kosten voor rente en afschrijving.

De afschrijving voor elk boswerktuig is met behulp van een vast percentage van een genormaliseerde waarde van dat werktuig berekend. Bij de nog niet afgeschreven boswerktuigen is 6% rente over het hierin gemiddeld geïnvesteerde vermogen berekend; bij de reeds afgeschreven werktuigen is 6% van de restwaarde als rente berekend.

Ook de door de eigenaar met zijn privé-auto ten behoeve van het bosbedrijf verreden kilometers worden normatief onder werktuigkosten opgenomen.

Grond- en hulpstoffen:

kosten voor aangekocht zaaizaad, plantsoen, meststoffen en bestrijdingsmiddelen. De overige materialen bestaan voornamelijk uit materialen ten behoeve van wegverharding, afstratingen, duikers etc.

Bewerkingkosten:

arbeidskosten + werk door derden + werktuigkosten + kosten voor grond- en hulpstoffen.

Grond en houtopstand:

kosten voor op de bossen drukkende waterschapslasten (eigenaarslasten) en heffing opgelegd door het Bosschap. Indien de bossen geheel of gedeeltelijk zijn verzekerd tegen bosbrand behoort ook de verschuldigde premie tot deze kostencategorie.

Over het in grond en houtopstand geïnvesteerde vermogen wordt geen rente in rekening gebracht.

Beheer, leiding en toezicht:

beheerskosten

kosten die gemaakt zijn ten behoeve van beheer, leiding en toezicht van het bosbezit. Deze kunnen zijn samengesteld uit (berekende) lonen, betaalde kosten rentmeesters/administratie/accountantskantoor, etc.

toezichtkosten

kosten die gemaakt zijn voor het houden van toezicht op de uitvoering van werkzaamheden en op de dagelijkse gang van zaken in het bos. Dit laatste impliceert ook het toezicht houden op (ongewenste) recreanten. Een scheiding tussen beide soorten kosten kan niet worden gemaakt.

beheersplan

de kosten van de in het kader van de Beschikking Bosbijdragen verplicht gestelde beheersplannen worden jaarlijks afgeschreven over de looptijd. Daarnaast wordt een vergoeding in rekening gebracht van 6% rente voor het hierin gemiddeld geïnvesteerd vermogen.

overige beheerskosten

kosten voor porto, telefoon, fotokopieën, etc.

Overige bedrijfskosten:

daaronder vallen de betaalde contributies, abonnementen op vakbladen etc. Ook eventueel betaalde pensioenen aan oudbosarbeiders of hun weduwen zijn hierin opgenomen, evenals representatiekosten en de premie voor de bedrijfs WA-verzekering. Tenslotte vallen hieronder de kosten van bosbedrijfsgebouwen. Wordt een (gedeelte van een) gebouw als bosbedrijfsruimte gebruikt dan wordt daarvoor 10 m² als vaste noodzakelijke ruimte voor werkbank en dergelijke alsmede voor ieder boswerktuig een vastgesteld aantal m² als norm aangehouden. Voor het op deze wijze gevonden aantal m² wordt voor 1988 f 10,- per m² voor afschrijving (gebaseerd op bouwkosten en afschrijving in 25 jaar) berekend en f 8,- per m² voor rente over het gemiddeld geïnvesteerd vermogen. In totaal dus f 18,- per m².

Ten aanzien van een eventueel aanwezig en gebruikt kantoorgedeelte is voor 1988 totaal f 1.550,- per jaar berekend voor onderhoud, verzekering, belasting, afschrijving en dergelijke.

3.2.2 Opbrengsten

Houtopbrengsten:

hiertoe worden gerekend het tot en met 31 december van het betreffende jaar op stam dan wel geveld verkochte hout. Het komt weinig voor dat er op 31 december niet verkochte voorraden geveld hout op het bosbedrijf aanwezig zijn. Aangezien er steeds meer hout op stam wordt verkocht zal dit zich ook niet vaker voor gaan doen. Daarom zijn eventuele voorraadcijfers niet in de exploitatierekening van het betreffende boekjaar verwerkt.

Onder "brand/geriefhout" worden de opbrengsten opgenomen voor verkocht brandhout, boerengeriefhout alsmede een eventuele ontvangst als vergoeding voor geleden bosbrandschade.

Overige bedrijfsopbrengsten:

jachthuur:

daar elk bos een potentieel jachtgebied is, zijn de opbrengsten uit jachtverhuur in de exploitatierekening opgenomen. Indien de bossen voor de jacht niet zijn verhuurd, is ten behoeve van de wildregulatie het jachtgenot voor de eigenaar normatief als opbrengst opgenomen. Deze gegevens zijn echter pas sinds 1981 bekend. Om een juiste vergelijking met de voorgaande jaren mogelijk te maken is deze opbrengst normatief teruggerekend voor de voorliggende jaren.

kerstbomen- en groen:

hiertoe worden gerekend de verkopen van kerstbomen en -groen, zowel die van kerstbomen uit dunning als vooropbrengst alsmede de opbrengsten van een speciaal daarvoor aangelegde kerstbomenkwekerij.

recreatie:

de recreatie-opbrengst bestaat uit de opbrengsten van een boscamping. Ook de berekende kosten voor verrichte werkzaamheden door vrijwilligers (bijvoorbeeld ANWB-landgoedkampeerders, padvinders, etc.) zijn hier als opbrengsten tegengeboekt.

overige:

deze bestaan uit de opbrengsten van verkoop plantsoen, verhuur machines, verhuur van bos aan hondenclubs en padvinders, verkoop bosbeskaarten, rally's, cross-countries, etc.

Incidentele nevenopbrengsten:

ontvangen vergoedingen voor meestal eenmalig gebruik van (gedeeltelijke) bosterreinen ten behoeve van onder andere militaire oefeningen, (motor)crosses, slibberging, tijdelijke kerstbomenkwekerij, etc. Hieronder vallen ook de opbrengsten van overgenomen herplantplichten, plantrechtsafstand van laanbomen, etc.

Subsidies en bijdragen:

Regeling Bosbijdragen

regeling waarbij boseigenaren in aanmerking konden komen voor een vaste hectare-vergoeding van de overheid op basis van een door het Staatsbosbeheer goedgekeurd beheersplan. Met ingang van 1 september 1988 is de Regeling Bosbijdragen samen met een aantal andere subsidieregelingen vervangen door de Regeling Bijdragen Bos- en Landschapsbouw. Hierin is een vaste bijdrage voor duurzaam beheer van bos opgenomen.

Onrendabele werkzaamheden (75%-regeling)

subsidierегeling ressorterend onder de Regeling Bosbijdragen waarbij voor nader omschreven onrendabele bos(onderhouds)werkzaamheden een bijdrage van de overheid kon worden verkregen ter grootte van 75% van begrote kosten vermeerderd met een gedeeltelijke vergoeding voor overheadskosten. Tegelijk met de Regeling Bosbijdragen is deze regeling per 1 september 1988 vervallen; er is geen soortgelijke regeling voor in de plaats gekomen.

(Her)bebossing

De overheid gaf een financiële tegemoetkoming waarvan de hoogte tot september 1988 grotendeels werd bepaald als omschreven bij de subsidie voor onrendabele werkzaamheden. De aangepaste vergoeding is vanaf die datum geregeld in de Regeling Bijdragen Bos- en Landschapsbouw.

WSW-regeling

werkgelegenheidsregelingen waarbij uit sociale motieven gratis arbeidskrachten beschikbaar worden gesteld door (meestal) plaatselijke overheden.

Overige subsidies (inclusief werkgelegenheidsregelingen):

Voor 1985 gold de additionele werkgelegenheidsregeling in het kader van de "Regeling Bijdragen Werkgelegenheid in de Bosbouw 1984/1985" (ook wel 35-miljoenregeling genoemd) waarbij 90% van de totale projectkosten door het Staatsbosbeheer werd vergoed. In 1987 en 1988 betrof dit de zogenoemde Terugploegregeling.

3.2.3 Bedrijfsresultaat

Negatief bedrijfsresultaat c.q. bedrijfstekort:

saldo waarbij over een bepaalde periode de bedrijfskosten groter zijn dan de bedrijfsopbrengsten.

Positief bedrijfsresultaat c.q. bedrijfsoverschot:

saldo waarbij over een bepaalde periode de bedrijfsopbrengsten groter zijn dan de bedrijfskosten.

3.3 Toelichting kostenplaatsen (tabel 4.3)

Zoals in hoofdstuk 1 beschreven kunnen de diverse kostensoorten worden toegerekend naar kostenplaatsen. In figuur 1.2 is deze bewerking schematisch weergegeven. Daarvan uitgaande worden de volgende (groepen van) activiteiten onderscheiden. Deze bestaan uit kosten en in de meeste gevallen tevens uit opbrengsten.

Algemene kosten/opbrengsten:

toezicht

kosten voor uitgevoerde toezichtwerkzaamheden, uitgevoerd door eigen personeel, eigenaar of derden. Ook de eventuele autokosten zijn hierin verwerkt.

beheer + leiding

kosten van diverse rentmeesterswerkzaamheden zoals het verkopen van hout, indienen subsidie-aanvragen, uitbesteden en organiseren van uit te voeren werkzaamheden, etc. De daarbij noodzakelijke autokosten zijn hierbij eveneens opgenomen.

blessen en meten

kosten voor het blessen van de te vellen bomen bij een dunning, alsmede het meten van het geveld hout (zowel dunning als eindkap). Bijna altijd vindt dit plaats bij zowel op stam als geveld verkocht hout.

beheersplan

berekende kosten voor rente en afschrijving (over de looptijd) van het in gebruik zijnde en door Staatsbosbeheer goedgekeurde beheersplan.

grondlasten

bestaan uit de betaalde waterschapslasten voor het bosgedeelte van de bezitting, de door het Boschap opgelegde heffing en de betaalde premie voor bosbrandverzekering.

Tegenover de diverse algemene kosten zijn als opbrengsten opgenomen

Subsidie Regeling Bosbijdragen (vaste vergoeding per ha), jachthuren en overige plus incidentele bedrijfsopbrengsten. Deze opbrengsten hebben een directe relatie met de daaraan gekoppelde algemene kosten.

Verjonging:

betreft zowel de kosten van uitgevoerde plantwerkzaamheden voor bebossing als herbebossing alsmede voor inboetwerkzaamheden. Daartegenover staat de herbebossingssubsidie.

Bosonderhoud:

jeugdverzorging (vrijstellen en zuiveren), opkronen, prunusbestrijding (of andere ongewenste houtopslag), onrendabele dunning (stamtalreductie) en het aanwijzen van toekomstbomen.

De kosten bestaan uit arbeidskosten, werk door derden, werktuigkosten en grond- en hulpstoffen. De opbrengsten worden gevormd door de subsidie voor onrendabele werkzaamheden (75%-regeling), werkgelegenheidsregelingen en diverse provinciale subsidies. In enkele gevallen hoort hier ook bij de berekende recreatie-opbrengst (kampeervergoeding) als werkzaamheden door vrijwilligers zijn uitgevoerd.

Infrastructuur:

werkzaamheden verricht aan wegen, waterlopen, hekken, rasters en recreatieve voorzieningen. Kosten en opbrengsten als bij bosverzorging.

Houtoogst:

de kosten bestaan uit arbeidskosten, werk door derden en werktuigkosten voor zover gemaakt bij zelf gevelde dunningen en kaalslagen. Daartegenover staan de opbrengsten van dit geveld verkochte hout vermeerderd met een heel klein deeltje subsidie in het kader van een werkgelegenheidsregeling. Bij op stam verkocht hout zijn geen kosten genoteerd. Wel de houtopbrengst voor op stam verkocht hout, zowel uit dunning als uit eindkap.

Terugploegregeling:

zoals hiervoor omschreven zijn zowel de kosten van loonwerkers (inclusief de gebruikte grond- en hulpstoffen) als de ontvangen subsidies van de diverse soorten uitgevoerde werkzaamheden opgenomen.

4. Tabellen

4.1 Bedrijfsresultaten

Tabel 4.1 Bedrijfsresultaten per hectare in nominale guldens, 1981 t/m 1989 a)
b)

KOSTEN	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Arbeidskosten:									
loon eigen personeel	137	133	131	124	119	107	95	87	77
loon WV-regeling	44	46	29	17	4	0	0	0	0
diverse berekende lonen	30	20	20	14	16	16	12	11	9
	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	211	199	174	155	139	123	107	98	86
Werk door derden:									
(her)bebossing	11	14	12	19	22	22	22	58	28
bosonderhoud	36	24	21	35	19	19	13	9	7
houtoogst	7	12	7	12	9	8	9	8	9
wegen, waterlopen	4	22	20	8	16	15	13	11	8
werkzaamheden "om niet"	4	3	0	0	1	2	0	0	0
werkgelegenh. regelingen	1	0	0	0	141	0	35	7	0
	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	63	75	60	74	208	66	92	93	52
Werktuigkosten	34	34	36	37	32	32	33	32	34
Grond- en hulpstoffen	18	22	16	15	23	24	23	32	22
	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Subtot. bewerkingskosten	326	330	286	281	402	245	255	255	194
Grond en houtopstand:									
gr./watersch. lasten	25	26	27	27	25	24	27	28	26
heffing Bosschap	3	3	3	3	4	4	4	4	5
bosbrandverzekering	4	5	5	4	3	4	4	4	4
	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	32	34	35	34	32	32	35	36	35
Beh., leiding en toezicht:									
beheer + leiding	85	87	85	87	80	81	78	85	87
toezicht	32	32	36	34	34	40	46	47	42
beheersplan	10	9	10	12	14	13	5	7	7
overige beheerskosten	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	131	132	135	137	132	138	133	143	140
Overige bedrijfskosten	8	8	9	9	9	9	9	9	9
	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Totaal expl.kosten	497	504	465	461	575	424	432	443	378
Positief bedrijfsresultaat	---	---	---	---	---	21	---	---	0
	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Totaal	497	504	465	461	575	445	432	443	378

a) 1975 t/m 1980 zijn in verband met ruimtegebrek weggelaten; b) Exclusief bosbezittingen kleiner dan 50 ha.

Tabel 4.1 (vervolg)

OPBRENGSTEN	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Houtopbrengsten:									
op stam: dunning	50	55	57	39	49	66	47	45	53
eindkap	39	46	40	44	51	52	33	52	36
brand/geriefh.	0	1	0	8	0	0	3	3	1
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
totaal op stam verkocht	89	102	97	91	100	118	83	100	90
geveld: dunning	54	49	49	58	52	55	60	35	51
eindkap	8	17	10	30	26	14	23	22	49
brand/geriefh.	10	11	11	8	8	6	2	2	0
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
totaal geveld verkocht	72	77	70	96	86	75	85	59	100
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
totaal houtopbrengsten	161	179	167	187	186	193	168	159	190
Overige bedrijfsopbr.:									
jachthuur	20	20	22	22	24	24	25	27	28
kerstb. en -groen	9	13	13	12	9	11	11	11	11
recreatie	9	13	11	16	13	13	10	12	14
overige	2	3	3	4	6	6	5	7	5
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	40	49	49	54	52	54	51	57	58
Incidentele nevenopbrengsten	12	10	7	1	4	5	9	3	2
Subsidies en bijdragen:									
Reg. Bosbijdragen	87	87	90	90	90	91	91	90	87
onrend.werkz. (75%)	54	64	39	41	33	49	22	1	0
(her)bebossing	27	36	27	29	34	38	33	69	35
WSW-regeling	7	5	4	4	6	6	4	3	3
WV-regeling	35	36	25	12	5	0	0	0	0
ov. (incl. werkgel.reg.)	3	7	13	8	143	9	33	11	3
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	213	235	198	184	311	193	183	174	128
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Totaal bedrijfsopbrengsten	426	473	421	426	553	445	411	393	378
Negatief bedrijfsres.	71	31	44	35	22		21	50	0
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Totaal	497	504	465	461	575	445	432	443	378

Tabel 4.2 Bedrijfsresultaten per hectare (in nominale guldens) naar omvang van het bosareaal en regio over 1989 *)

KOSTEN	Grootteklasse			Regio		
	50-100 ha	100-250 ha	250 ha e.m.	Noord- oost	Centrum	Zuid
Aantal bedrijven	24	34	33	32	31	28
Totaal oppervlakte (ha)	1808	5121	17919	9187	7789	7872
Arbeidskosten:						
loon eigen personeel	36	68	94	88	79	58
diverse berekende lonen	30	11	2	20	5	3
	66	79	96	108	84	61
Werk door derden:						
(her)bebossing	22	27	30	32	27	23
bosonderhoud	4	4	9	6	11	1
houtoogst	6	6	11	13	10	2
wegen, waterlopen	7	11	6	10	6	7
werkzaamheden "om niet"	2	0	1	0	1	0
diversen	0	0	0	0	0	0
	41	48	57	61	55	33
Werktuigkosten	19	35	39	32	38	28
Grond- en hulpstoffen	9	17	28	30	21	11
Subtot. bewerkingskosten	135	179	220	231	198	133
Grond en houtopstand:						
grond/watersch.lasten	33	35	20	43	7	33
heffing Boszchap	5	4	4	4	5	4
bosbrandverzekering	6	4	4	5	4	4
	44	43	28	52	16	41
Beheer, leiding en toezicht:						
beheer + leiding:	116	73	83	88	101	66
toezicht	43	49	40	37	45	43
beheersplan	11	7	6	7	9	6
overige beheerskosten	1	2	4	4	3	3
	171	131	133	136	158	118
Overige bedrijfskosten	6	9	10	9	11	8
Totaal exploitatiekosten	356	362	391	428	383	300
Positief bedrijfsresultaat			28		55	
Totaal	356	362	419	428	438	300

*) Exclusief bosbezittingen kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.2 (vervolg)

OPBRENGSTEN	Grootteklasse			Regio		
	50-100 ha	100-250 ha	250 ha e.m.	Noord- oost	Centrum	Zuid
Aantal bedrijven	24	34	33	32	31	28
Totaal oppervlakte (ha)	1808	5121	17919	9187	7789	7872
Houtopbrengsten:						
op stam:						
dunning	54	38	59	38	64	56
eindkap	29	59	29	33	19	68
brand/geriefhout	0	1	1	1	0	1
totaal op stam verkocht	83	98	89	72	83	125
geveld:						
dunning	29	43	62	65	63	10
eindkap	15	24	70	32	95	0
brand/geriefhout	0	0	0	0	0	0
totaal geveld verkocht	44	67	132	97	158	10
totaal houtopbrengsten	127	165	221	169	241	135
Overige bedrijfsopbrengsten:						
jachthuur	18	32	30	25	32	26
kerstbomen en -groen	1	24	9	14	13	2
recreatie	13	15	15	18	16	8
overige	0	3	7	2	6	7
	32	74	61	59	67	43
Incidentele nevenopbrengsten	3	2	1	2	3	0
Subsidies en bijdragen:						
Regeling Bosbijdragen	85	84	88	90	92	72
onrendabele werkz.h. (75%)	1	0	0	1	0	0
(her)bebossing	21	27	43	47	28	32
WSW-regeling	6	8	0	6	2	0
overige	0	0	5	2	5	0
	113	119	136	146	127	104
Totaal bedrijfsopbrengsten	275	360	419	376	438	282
Negatief bedrijfsresultaat	81	2		52		18
Totaal	356	362	419	428	438	300

Tabel 4.3 *Bedrijfsresultaten per hectare a) (in nominale gulden) naar kostenplaatsen, 1989 in vergelijking met het gemiddelde over de jaren 1986 t/m 1988*

KOSTEN	1986 t/m 1988 gem.	1989	OPBRENGSTEN	1986 t/m 1988 gem.	1989
Algemene kosten:			Subsidie Regeling		
toezicht	53	52	Bosbijdragen	91	87
beheer + leiding	86	78			
blessen en meten	9	19	Jachthuren	26	28
beheersplan	8	7			
grondlasten			Overige en incidentele bedrijfsopbrengsten	34	25
waterschapslasten	26	26		151	140
heffing Boschap	4	5			
bosbrandverzek.	4	4			
	190	191			
Verjonging:			Subsidie (her)bebossing:		
inplanten	62	62	inplanten	42	42
inboeten	15	9	inboeten	7	4
	77	71		49	46
Bosonderhoud:			Subsidies (o.a. 75%-regeling):		
jeugdverzorging	17	17	jeugdverzorging	5	1
opkronen	8	6	opkronen	3	0
prunusbestrijding	15	9	prunusbestrijding	8	0
onrend. dunning	13	3	onrend. dunning	4	0
aanwijzen toek.bomen	0	0	aanwijzen toek.bomen	0	0
	53	35		20	1
Infrastructuur:					
wegen	.	11	wegen	.	1
waterlopen	.	9	waterlopen	.	0
hekken + rasters	.	2	hekken + rasters	.	0
recreatievoorz.	.	5	recreatievoorz.	.	1
	37	27		10	2
Houtoogst geveld verkocht:			Houtoogst geveld verkocht:		
dunning	51	41	dunning	53	54
eindkap	11	13	eindkap	20	30
	62	54	subs.werkgel.h.ect.	1	0
				74	84
Houtoogst op stam verkocht:			Houtoogst op stam verkocht:		
dunning	0	0	dunning	55	58
eindkap	0	0	eindkap	46	47
				101	105
Subtotaal	419	378	Subtotaal	405	378
Werkgelegenh. projecten b): <u>14</u>			Subs.werkgel.h.proj. b): <u>11</u>		
Totaal exploitatiekosten 433		378	Totaal bedrijfsopbr. 416		378
			Negatief bedr.result. 17		0
			Totaal 433		378

a) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare; b) Bij de werkgelegenheidsprojecten zijn de kosten en opbrengsten inclusief plankosten, directievoering en toezicht; de subsidie-opbrengsten bestaan zowel uit de bijdragen via Staatsbosbeheer alsmede provinciale bijdragen.

Tabel 4.4 *Bedrijfsresultaat per f 100,- kosten (in nominale guldens) en percentage winstgevende bedrijven met hun aandeel in de totale oppervlakte over de jaren 1975 t/m 1989 *)*

Jaar	Bedrijfsresultaat in guldens per f 100,- kosten	Percentage bedrijven met positief resultaat	Procentueel aandeel bedrijven met positief resultaat in tot.oppervlakte
1975	-28	22	23
1976	-12	30	39
1977	-15	35	43
1978	-18	30	28
1979	-24	18	21
1980	-17	24	29
1981	-14	38	44
1982	-6	46	55
1983	-9	45	59
1984	-8	45	54
1985	-4	45	54
1986	+5	49	55
1987	-5	46	58
1988	-11	41	50
1989	-0	36	53

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.5 *Bedrijfsresultaten per hectare *) (in nominale guldens) naar omvang van het bosareaal en regio over de jaren 1975 t/m 1989*

Jaar	Grootteklasse			Regio			Gehele sector	
	50-100 ha	100-250 ha	250 ha e.m.	Noord-oost	Centrum	Zuid	nominaal	reëel (**)
1975	-152	-129	-84	-108	-130	-93	-92	-151
1976	-190	-55	-34	-108	-76	-21	-48	-72
1977	-146	-111	-36	-49	-105	-98	-65	-92
1978	-170	-133	-60	-63	-127	-125	-86	-115
1979	-148	-157	-97	-146	-120	-115	-106	-136
1980	-147	-135	-59	-117	-75	-111	-79	-95
1981	-135	-87	-36	-74	-75	-60	-71	-80
1982	-77	-40	-7	-12	-35	-51	-31	-33
1983	-107	-95	+5	-58	-30	-41	-44	-47
1984	-22	-95	-13	-49	-16	-43	-35	-36
1985	-80	-48	+15	-40	+7	-30	-22	-22
1986	+4	+1	+35	+11	+27	+23	+21	+21
1987	-66	-45	+11	-51	+34	-41	-21	-22
1988	-99	-77	-17	-85	+0	-60	-50	-51
1989	-81	-2	+28	-52	+55	-18	-0	-0

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare; **) In guldens van 1989.

4.2 Opbrengsten

Tabel 4.6 Bedrijven naar hoogte van de ontvangen subsidies en bijdragen per hectare *) 1984-1989 (in %)

Subsidies en bijdragen in nominale gulden per ha	1984	1985	1986	1987	1988	1989		
						to- taal	waarvan met:	
							positief resultaat	negatief resultaat
0	3	1	1	2	3	3	0	3
1-100	33	32	31	39	30	45	13	32
101-200	31	32	31	33	46	42	19	23
201-300	19	20	21	15	13	9	4	5
301-400	6	9	5	9	3	1	0	1
401 e.m.	8	6	11	2	5	0	0	0
Totaal	100	100	100	100	100	100	36	64

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.7 Bedrijven *) naar de waarde van de houtopbrengst per hectare, 1984-1989 (in %)

Houtopbrengst in nominale gulden per hectare	1984	1985	1986	1987	1988	1989		
						to- taal	waarvan met:	
							positief resultaat	negatief resultaat
0	3	2	1	2	3	6	1	5
1-100	21	22	18	26	39	40	8	32
101-200	47	31	44	44	34	26	9	17
201-300	20	17	26	21	13	15	6	9
301-400	5	7	8	4	4	8	7	1
401 e.m.	4	21	3	3	7	5	5	0
Totaal	100	100	100	100	100	100	36	64

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.8 Opbrengstprijzen *) van op stam en geveld verkocht hout (in nominale guldens per m³) naar omvang van het bosareaal en regio in 1989

	Grootteklasse			Regio			Totaal
	50-100 ha	100-250 ha	250 ha e.m.	Noord-oost	Centrum	Zuid	
Op stam verkocht							
- dunning:							
loofhout	29,30	84,00	67,50	73,60	39,60	46,20	57,00
naaldhout	29,60	39,10	37,70	40,60	42,20	31,90	37,40
totaal	29,50	44,10	40,50	48,30	42,00	33,50	39,90
- eindkap:							
loofhout	34,20	66,50	50,70	54,70	47,80	53,90	53,70
naaldhout	49,70	41,90	57,10	53,80	56,10	54,30	54,40
totaal	38,60	53,70	70,70	54,00	55,00	54,10	54,20
- totaal:							
loofhout	31,30	69,70	58,10	66,20	42,30	52,00	55,00
naaldhout	33,10	40,20	44,10	47,00	45,00	39,00	43,00
totaal	32,20	48,90	46,00	50,90	44,80	42,20	45,30
Geveld verkocht							
- dunning:							
loofhout	62,60	80,10	77,80	89,40	67,50	61,40	77,10
naaldhout	57,10	58,00	69,20	63,10	66,90	118,80	66,70
totaal	60,60	63,70	71,90	70,30	67,10	85,60	70,00
- eindkap:							
loofhout	38,30	64,50	117,00	71,90	123,70	-,-	106,50
naaldhout	61,00	69,90	72,80	59,10	82,70	-,-	71,30
totaal	57,80	65,10	99,10	65,70	110,00	-,-	93,70
- totaal:							
loofhout	59,00	71,60	97,80	82,10	102,00	61,40	91,80
naaldhout	59,60	58,70	70,10	62,30	71,50	118,80	67,80
totaal	59,40	64,10	81,60	69,10	86,30	85,60	77,80

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.9 Opbrengstprijzen a) van op stam verkocht hout (in nominale gulden per m³) naar omvang van het bosareaal en regio over de periode 1977 t/m 1989

	Grootteklasse			Regio			Totaal
	50-100 ha	100-250 ha	250 ha e.m.	Noord-oost	Centrum	Zuid	
1977	36,40	40,10	34,90	47,30	37,80	28,10	35,50
1978	29,90	53,10	38,70	49,60	42,00	32,20	39,80
1979	27,10	44,30	39,60	51,70	39,40	30,20	38,90
1980	31,20	48,20	39,60	52,30	45,10	28,30	40,80
1981	25,00	41,50	40,00	43,80	46,10	31,40	39,00
1982	25,30	49,50	41,00	57,00	49,20	31,50	41,30
1983	32,40	40,60	46,80	57,10	49,80	36,70	44,60
1984	40,20	39,90	46,20	48,60	49,50	40,00	44,50
1985	39,00	42,60	45,10	49,90	49,30	38,00	44,40
1986	33,90	46,90	44,30	50,30	42,50	41,00	43,30
1987	35,40	45,20	42,90	45,50	44,40	40,00	42,50
1988	38,30	51,00	46,40	51,40	47,60	43,00	46,50
1989	32,20	48,90	46,00	50,90	44,80	42,20	45,30
1989 b)	22,80	34,70	32,60	36,10	31,80	29,90	32,10

a) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare; b) In gulden van 1977.

Tabel 4.10 Gemiddelde houtoogst per hectare *) (in m³) naar omvang van het bosareaal over de periode 1977 t/m 1989

Jaar	Grootteklasse			Regio			Totaal
	50-100 ha	100-250 ha	250 ha e.m.	Noord-oost	Centrum	Zuid	
1977	2,9	1,8	3,5	3,2	2,3	3,9	3,1
1978	3,3	2,1	3,2	3,0	2,6	3,3	3,0
1979	2,9	1,8	2,2	1,9	2,5	2,4	2,2
1980	2,2	2,9	3,0	2,8	3,5	2,8	3,0
1981	3,4	3,3	3,1	3,0	3,1	3,4	3,2
1982	3,6	2,8	3,7	2,9	3,3	4,1	3,5
1983	2,5	2,6	3,2	2,5	3,0	3,6	3,0
1984	3,6	2,2	3,1	2,5	3,1	3,4	3,0
1985	2,1	2,9	3,5	2,8	3,4	3,6	3,3
1986	4,9	2,8	3,2	2,4	3,8	3,6	3,2
1987	3,1	2,5	3,1	2,3	3,3	3,3	3,0
1988	2,7	2,4	2,9	2,3	3,1	3,0	2,8
1989	3,3	2,8	3,4	3,0	3,4	3,6	3,3

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.11 Bedrijven naar het aantal m³ geoogst hout per hectare *) over de periode 1986 t/m 1989 (in %)

Houtoogst in m ³ per ha	1986	1987	1988	1989
0	1	2	5	6
0,1 - 1,5	24	25	24	24
1,6 - 3	24	31	32	28
3,1 - 4,5	25	22	21	25
4,6 - 6	13	11	7	11
6,1 - 7,5	13	9	11	6
Totaal	100	100	100	100

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.12 Totale houtoogst en totale houtoogst per hectare a) uit dunning en eindkap b) over de periode 1978 t/m 1989 (in m³)

Jaar	Dunning		Eindkap		Totaal
	m ³	m ³ /gedunde ha	m ³	m ³ /gekapte ha	
1978	41.900	27	24.100	127	66.000
1979	33.400	20	14.100	118	47.500
1980	43.200	21	21.000	124	64.200
1981	55.200	26	18.400	167	73.600
1982	57.400	20	22.600	126	80.000
1983	52.500	16	21.400	126	73.900
1984	46.600	18	27.500	110	74.100
1985	45.900	18	34.400	132	80.300
1986	60.500	20	27.800	139	88.300
1987	48.600	19	25.400	115	74.000
1988	38.900	22	30.400	152	69.300
1989	50.100	23	29.300	149	79.400
Gemiddeld	47.900	21	24.700	132	72.600

a) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare; b) Exclusief niet gemeten branden geriefhout.

4.3 Kosten en opbrengsten per bewerkte hectare

Tabel 4.13 Directe kosten en subsidies per bewerkte hectare *) (in nominale guldens) naar kostenplaatsen, 1989 in vergelijking met het gemiddelde over de periode 1984 t/m 1988

Activiteit	Gemiddeld 1984 t/m 1988			1989		
	opper- vlakte	kosten	subsi- dies	opper- vlakte	kosten	subsi- dies
(Her)bebossing						
inplanten	230	6020	4100	220	6910	4810
inboeten	130	1820	990	90	2260	930
Bosverzorging						
jeugdverzorging	410	1220	460	350	1130	40
prunusbestrijding	910	600	370	440	460	10
opkronen	190	1380	750	70	1800	530
onrendabele dunning	280	1110	440	80	700	140

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.14 Bedrijven naar de hoogte van de inplantkosten per hectare a) over de periode 1984 t/m 1989 (in %)

Kosten in nominale guldens per hectare	Jaar b)					
	1984 (63)	1985 (59)	1986 (59)	1987 (53)	1988 (61)	1989 (48)
tot 2.500	13	7	17	9	2	0
2.501 - 5.000	39	42	29	25	24	23
5.001 - 7.500	24	32	34	32	31	35
7.501 - 10.000	3	9	12	17	12	13
10.001 en meer	21	10	8	17	31	29
Totaal	100	100	100	100	100	100

a) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare; b) Tussen haakjes: aantal bedrijven met inplantkosten.

Tabel 4.15 Bedrijven naar de hoogte van de bosverzorgingskosten per hectare a) in 1989 (in %)

Kosten in nominale guldens per hectare	Soort werkzaamheden b)			
	jeugdver- zorg.(52)	opkronen (23)	prunusbe- str.(33)	onrend. dunn.(16)
tot 1.000	54	61	73	69
1.001 - 2.000	27	26	21	19
2.001 - 3.000	17	0	0	6
3.001 en meer	2	13	6	6
Totaal	100	100	100	100

a) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare; b) Tussen haakjes is aantal bedrijven met bosverzorgingskosten.

Tabel 4.16 Oogstkosten en opbrengsten van verkocht dunningshout a) per bewerkte hectare en per m³ b) over de periode 1985 t/m 1989 (in nomin.glds)

Jaar	Geveld			Op stam		
	gld/ha	m ³ /ha	gld/m ³	gld/ha	m ³ /ha	gld/m ³
1985: oogstkosten	2090	-	87	-	-	-
opbrengsten	1880	24	79	730	17	38
saldo	-210	24	-8	730	17	38
1986: oogstkosten	1710	-	74	-	-	-
opbrengsten	1670	23	68	790	16	40
saldo	-40	23	-6	790	16	40
1987: oogstkosten	1450	-	64	-	-	-
opbrengsten	1760	23	77	650	17	38
saldo	310	23	13	650	17	38
1988: oogstkosten	1420	-	60	-	-	-
opbrengsten	1980	24	84	910	24	39
saldo	560	24	24	910	24	39
1989: oogstkosten	1440	-	52	-	-	-
opbrengsten	1960	28	70	1050	26	40
saldo	520	28	18	1050	26	40

a) Inclusief geschatte hoeveelheid brand- en geriefhout etc. afgeleid uit de totale geldopbrengst gedeeld door de gemiddelde prijs per kubieke meter; b) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.17 Oogstkosten en opbrengsten van verkocht hout uit eindkap *) per bewerkte hectare en per m³ over de periode 1985 t/m 1989 (nomin.glds)

Jaar	Geveld			Op stam		
	gld/ha	m ³ /ha	gld/m ³	gld/ha	m ³ /ha	gld/m ³
1985: oogstkosten	9100	-	59	-	-	-
opbrengsten	12190	154	77	6620	127	52
saldo	3090	154	18	6620	127	52
1986: oogstkosten	9790	-	62	-	-	-
opbrengsten	11850	158	97	7890	141	48
saldo	2060	158	35	7890	141	48
1987: oogstkosten	5610	-	41	-	-	-
opbrengsten	14360	137	105	5430	108	50
saldo	8750	137	64	5430	108	50
1988: oogstkosten	8460	-	52	-	-	-
opbrengsten	18820	217	84	7340	142	52
saldo	9820	217	32	7340	142	52
1989: oogstkosten	6670	-	36	-	-	-
opbrengsten	17160	185	93	7800	144	54
saldo	10490	185	57	7800	144	54

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

4.4 Geaggregeerde resultaten

Tabel 4.18 *Bedrijfsresultaten van de particuliere bosbouwsector (sectortotaal)
) over de periode 1976 t/m 1989 (in nominale guldens)

Kosten	1976	1980	1985	1989
Arbeidskosten:				
loon eigen personeel	5.520.000	5.690.000	4.570.000	3.370.000
loon WV-regeling	4.960.000	2.260.000	140.000	-
diverse berek. lonen	400.000	1.490.000	630.000	420.000
Totaal arbeidskosten	10.880.000	9.440.000	5.340.000	3.790.000
Werk door derden	1.890.000	2.050.000	2.540.000	2.260.000
Werkgelegenh. projecten	-	-	5.420.000	-
Werktuigkosten	1.140.000	1.420.000	1.240.000	1.480.000
Grond- en hulpstoffen:				
zaad en plantsoen	900.000	720.000	670.000	750.000
overige	300.000	200.000	220.000	200.000
Bosbedrijfsgebouwen	70.000	120.000	140.000	190.000
Grond en houtopstand:				
waterschapalasten	1.080.000	1.040.000	960.000	1.140.000
overige	320.000	350.000	250.000	400.000
Beheer, leiding en toezicht	4.900.000	5.640.000	5.080.000	6.150.000
Overige bedrijfskosten	200.000	190.000	200.000	230.000
Tot. exploitatiekosten	21.680.000	21.170.000	22.060.000	16.590.000

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Tabel 4.18 (vervolg)

Opbrengsten	1976	1980	1985	1989
Houtopbrengsten:				
op stam	5.160.000	3.740.000	3.860.000	3.930.000
geveld	2.750.000	2.940.000	3.290.000	4.390.000
totaal houtopbrengsten	7.910.000	6.680.000	7.150.000	8.320.000
Overige bedrijfsopbr.	1.270.000	1.270.000	1.990.000	2.560.000
Incident. nevenopbr.		510.000	160.000	80.000
Subsidies en bijdragen:				
openstelling CRM	2.430.000			
beschikk. bosbedr.		4.160.000	3.440.000	3.800.000
onrendabele werkzaamheden (75%)		1.440.000	1.270.000	10.000
(her)bebossing	1.190.000	740.000	1.300.000	1.550.000
E/WV-regeling	4.800.000	1.930.000	190.000	-
WSW-regeling		320.000	230.000	130.000
Werkgelegenh. project		-	5.480.000	-
overige		110.000	-	120.000
totaal subs.en bijdragen	8.420.000	8.700.000	11.910.000	5.610.000
Totaal opbrengsten	17.600.000	17.160.000	21.210.000	16.570.000
Negatief bedrijfsresultaat	4.080.000	4.010.000	850.000	20.000
Totaal	21.680.000	21.170.000	22.060.000	16.590.000

Bijlage

Bijlage De particuliere bosbouwsector *) in cijfers over de periode 1987 t/m 1989

Algemeen	Populatie	Steekproef		
		1987	1988	1989
Aantal bedrijven >50 ha	240	91	91	91
Totale oppervlakte (ha)	43910	25040	24780	24850
Gemiddelde bedrijfsgrootte (ha)	180	275	270	273
<i>Personeel (in aantal personen per 1000 ha bos):</i>				
- Uitvoerend personeel in eigen dienst		1,9	1,7	1,5
- Uitvoerend personeel diverse regelingen		0,8	0,8	0,6
- Arbeidsuren eigenaar		0,0	0,0	0,0
- Toezichthoudend personeel in eigen dienst		0,7	0,7	0,6
- Beherend en leidinggevend pers. in eigen dienst		0,4	0,5	0,4
- Aanschafwaarde machines (gulden per 100 ha bos)		9700	17300	18100
<i>Bewerkte oppervlakte (in ha per 100 ha bos):</i>				
<i>Verjonging</i>				
- (her)bebossing		0,8	1,0	0,9
- inboeten		0,6	1,6	0,4
<i>Bosonderhoud</i>				
- jeugdverzorging		1,4	1,2	1,4
- bestrijden prunus		2,4	1,5	1,8
- opkronen		1,2	0,4	0,3
- onrendabele dunning (zonder opbrengst)		1,1	1,1	0,3
- rendabele dunning (met opbrengst)		10,2	7,2	8,6
Eindkap		0,9	0,8	0,8
<i>Houtoogst (in m3 per ha):</i>				
- dunning		19	22	23
- eindkap		110	152	149
<i>Kosten (in gulden per ha bos)</i>				
- arbeid eigen personeel		95	87	77
- berekende arbeid		12	11	9
- toezicht		46	47	42
- beheer en leiding		87	96	98
- loonwerk		92	93	52
- machines en werktuigen		33	32	34
- materialen		23	32	22
- grond en houtopstand (exclusief vermogenskosten)		35	36	35
- overige bedrijfskosten		9	9	9

*) Exclusief bedrijven kleiner dan 50 hectare.

Bron: LEI-boekhoudnet.

Bijlage (vervolg)

	Per ha bos			Per bewerkte ha		
	1987	1988	1989	1987	1988	1989
Kosten van beheersmaatregelen (in gld):						
- (her)bebossing	45	88	62	5780	7380	6910
- inboeten	11	26	9	2010	3140	2260
- jeugdverzorging	13	18	17	840	1440	1130
- bestrijden prunus	18	7	9	790	550	460
- opkronen	11	8	6	940	2270	1800
- wegen + waterlopen	24	29	20	-	-	-
- aanwijzen toekomstbomen	1	0	0	300	0	0
- recreatieve voorzieningen	5	5	5	-	-	-
- hekken en rasters	-	1	2	-	-	-
- dunning zonder opbrengst	15	9	3	1330	800	700
- rendabele dunning geveld	52	37	41	1450	1420	1440
- eindhak geveld	10	13	13	5610	8460	6670
Kostenverlagende bijdragen (in gld):						
- (her)bebossing	30	60	42	4310	5130	4810
- inboeten	4	12	4	810	1480	930
- wegen + waterlopen	4	1	1	-	-	-
- jeugdverzorging	6	0	1	330	90	40
- bestrijden prunus	8	0	0	440	50	10
- opkronen	3	2	0	410	1020	530
- aanwijzen toekomstbomen	1	0	0	220	220	0
- recreatieve voorzieningen	2	0	1	-	-	-
- hekken en rasters	-	0	0	-	-	-
- dunning zonder opbrengst	4	4	0	380	270	140
- jachthuren	25	27	28	25	25	28
- overige+incidentele bedrijfsopbrengst	35	33	32	-	-	-
- beschikking bosbijdragen	91	90	87	91	91	91
- overige bijdragen	30	7	3	-	-	-
Opbrengsten hout (in gld):						
- geveld: eindhak langhout	17	19	45	14360	18280	17160
eindhak sortiment	6	3	4			
dunning langhout	27	16	29	1760	1980	1960
dunning sortiment	33	20	21			
- op stam: eindhak	33	52	47	5430	7340	7800
dunning	47	45	58	650	910	1050
- geveld + op stam gemiddeld: eindhak	56	74	85			
dunning	112	80	104			
Opbrengsten hout niet gemeten (in gld):						
- geveld: brand- en geriefhout	2	2	0			
- op stam: brand- en geriefhout	3	3	1			
Overige bedrijfsopbrengsten (in gld):						
- jachthuur	25	27	28			
- kerstbomen + groen	11	11	11			
- recreatie	10	12	14			
- overig en incidenteel	14	10	7			